

შესავალი

მომზადა ნინო გვარამაძემ

გლობალიზაცია, არის ადამიანთა, კომპანიებსა და მთავრობებს შორის ურთიერთქმედების და ინტეგრაციის პროცესი მთელ მსოფლიოში. იგი მოიცავს ცივი ომის შემდგომი სამყაროს უპრეცედენტო საერთაშორისო კავშირს, რომელიც გამოწვეულია ტრანსპორტის, საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების და ეკონომიკური ურთიერთდამოკიდებულების მიღწევებით.

ტერმინი „გლობალიზაცია“ პირველად მე-20 საუკუნის დასაწყისში გამოჩნდა, რომელმაც შეცვალა ადრინდელი ფრანგული ტერმინი „მონდიალიზაცია“.

სატრანსპორტო მიღწევებმა (როგორიცაა ორთქლის ლოკომოტივები, ორთქლის გემები და საკონტეინერო გემები) და საკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურამ (როგორიცაა ტელეგრაფი, ინტერნეტი და სმარტფონები) ხელი შეუწყო გლობალიზაციას.

მეცნიერების აზრი გლობალიზაციის დასაწყისის თაობაზე იყოფა. ზოგიერთებს მის საწყისად ევროპის აღმოჩენები მიაჩნიათ, ხოლო სხვები კი გლობალიზაციის სათავედ ძვ.წ. III ათასწლეულს ასახელებენ. ფართომასშტაბიანი გლობალიზაცია დაიწყო 1820-იან წლებში და მე-19 საუკუნის ბოლოს და მე-20 საუკუნის დასაწყისში გამოიწვია მსოფლიოს ეკონომიკისა და კულტურების კავშირის სწრაფი გაფართოება.

2000 წელს საერთაშორისო სავალუტო ფონდმა (IMF) გამოავლინა გლობალიზაციის ოთხი ძირითადი ასპექტი: ვაჭრობა ტრანზაქციები, კაპიტალისა და ინვესტიციების მოძრაობა, მიგრაცია და ადამიანთა გადაადგილება და ცოდნის გავრცელება. გლობალიზაციის პროცესები გავლენას ახდენს ბიზნესისა და სამუშაოს ორგანიზებაზე, ეკონომიკაზე, სოციოკულტურულ რესურსებზე და ბუნებრივ გარემოზე.

აკადემიური ლიტერატურა ჩვეულებრივ ყოფს გლობალიზაციას სამ ძირითად მიმართულებად: ეკონომიკური გლობალიზაცია, პოლიტიკური გლობალიზაცია და სოციალური გლობალიზაცია.

გლობალიზაცია საქართველოში

გლობალიზაციის პროცესის განვითარების პარალელურად ცვლილებები მიმდინარეობს საქართველოშიც. დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ საქართველო ცდილობს მსოფლიო დემოკრატიულ პროცესებში მონაწილე ქვეყანა გახდეს. თუმცა, ამ გზაზე ქვეყანას მრავალი სირთულის გადატანა უწევს – ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის დარღვევა, სიღარიბე, უმუშევრობა, ეკოლოგიური საფრთხეები, დასაქმების პრობლემა. ამგვარი ტიპის პრობლემების თავიდან არიდება სასურველი იქნებოდა არა მათი უგულვებელყოფით, არამედ იმ გამოწვევებზე ეფექტიანი გზების ძიებით, რასაც გლობალიზაციის პროცესი უგზავნის დანარჩენ მსოფლიოს.

შესაძლებლობები და გამოწვევები:

ეკონომიკური ინტეგრაცია: გლობალიზაციამ გახსნა ახალი შესაძლებლობები საქართველოსთვის დანარჩენ მსოფლიოსთან ეკონომიკური კავშირების გაძლიერებით. ქვეყნის სტრატეგიული მდებარეობა ევროპისა და აზიის გზაჯვარედინზე განაპირობებს მას საერთაშორისო ვაჭრობისა და ინვესტიციების პოტენციურ კერად.

ვაჭრობა და ტრანსპორტი: საქართველოს ინტეგრაციას გლობალურ ბაზრებზე ხელი შეუწყო მისმა მონაწილეობამ სავაჭრო ხელშეკრულებებში და სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარებამ. ქვეყნის პორტები, როგორიცაა ფოთის პორტი და ბათუმის პორტი, გადამწყვეტ როლს თამაშობენ ევროპისა და აზიის დაკავშირებაში.

ტურიზმი: გლობალიზაციამ ხელი შეუწყო საქართველოს ტურიზმის ინდუსტრიას. ისტორიული ადგილების მიმზიდველობა, თვალწარმტაცი პეიზაჟები და ცოცხალი კულტურა იზიდავს მნახველებს მთელი მსოფლიოდან.

განათლება და ინოვაცია: გლობალიზაცია ხელს უწყობს ცოდნის გაცვლას და ინოვაციას. საქართველოს საგანმანათლებლო დაწესებულებები მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ სტუდენტების მომზადებაში გლობალურ გამოწვევებზე რეაგირებისა და შესაძლებლობების გამოყენებისთვის. ინტერდისციპლინური მიდგომების გაძლიერება, განსაკუთრებით ისეთ სფეროებში, როგორიცაა გეოეკონომიკა, შეუძლია გაზარდოს საქართველოს კონკურენტუნარიანობა.

გეოეკონომიკა და ეროვნული უსაფრთხოება:

გეოეკონომიკა გულისხმობს ეკონომიკური ინსტრუმენტების გამოყენებას ეროვნული ინტერესების განსახორციელებლად და გეოპოლიტიკური მიზნების მისაღწევად. ის მოიცავს სავაჭრო პოლიტიკას, საინვესტიციო სტრატეგიებს, ფინანსურ სანქციებს და სხვა. საქართველოსთვის, გეოეკონომიკური ინსტრუმენტების გამოყენება არსებითია მისი უსაფრთხოების დასაცავად და მისი ინტერესების წინსვლისთვის გლობალიზებულ სამყაროში.

კულტურული იდენტობა: როდესაც საქართველო ერთვება გლობალურ ნაკადებთან, არსებობს დელიკატური ბალანსი მისი მდიდარი კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნებასა და გლობალური გავლენის მოპოვებას შორის. გლობალიზაციასა და ნაციონალიზმს შორის დაძაბულობა აშკარაა იდენტობისა და ტრადიციის შესახებ დებატებში.

მოკლედ, გლობალიზაცია საქართველოსთვის როგორც უპირატესობებს, ასევე სირთულეებს წარმოადგენს. ეკონომიკური ინტეგრაციის სტრატეგიული მიდგომით, კულტურული იდენტობის შენარჩუნებით და გეოეკონომიკური ინსტრუმენტების გამოყენებით, საქართველოს შეუძლია გლობალიზაციის ღინებების ნავიგაცია და მისი სუვერენიტეტისა და მემკვიდრეობის დაცვა.

გლობალიზაციის რეიტინგი

გლობალიზაციის რეიტინგი გლობალიზაციის ინდექსის მიხედვით დგება, რომელსაც ყოველწლიურად ციურიხის ტექნოლოგიური უნივერსიტეტი აქვეყნებს. პირველი რეიტინგი 2002 წელს გამოქვეყნდა. ინდექსი 198 ქვეყანას მოიცავს და ეკონომიკური, პოლიტიკური და

სოციალური გლობალიზაციის დონეს იკვლევს, რაც ჯამში გვაძლევს გლობალიზაციის ზოგადი დონის მაჩვენებელს.

ეკონომიკური გლობალიზაციის დონე საერთაშორისო ვაჭრობისა და ფინანსური გლობალიზაციის დონით განისაზღვრება. საერთაშორისო ვაჭრობა მოიცავს, თუ რამდენია ქვეყნის საგარეო ვაჭრობა მთლიანი შიდა პროდუქტის (მშპ) მიმართ და რამდენად დივერსიფიცირებულია სავაჭრო პარტნიორები. მნიშვნელოვან როლს ტრანსნაციონალური კორპორაციები ასრულებენ. ფინანსური გლობალიზაცია პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებს, საერთაშორისო დავალიანებას, საერთაშორისო რეზერვებს, შრომასა და კაპიტალზე შემოსავლებს საზღვარგარეთიდან, კაპიტალის ანგარიშის ღიაობას და საერთაშორისო საინვესტიციო შეთანხმებებს მოიცავს.

პოლიტიკური გლობალიზაციის დონე შემდეგი კრიტერიუმებით განისაზღვრება: საელჩოების რაოდენობა, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მისიებში მონაწილეობა, საერთაშორისო არასამთავრობო ორგანიზაციების რაოდენობა, საერთაშორისო ორგანიზაციების წევრობა, საერთაშორისო ხელშეკრულებებზე მიერთება.

სოციალური გლობალიზაციის დონე შემდეგი კრიტერიუმებით განისაზღვრება: მიგრაცია, ტურიზმი, უცხოელი სტუდენტები, ფულადი ტრანსფერები, ინტერნეტის გამოყენება, მოგზაურობის თავისუფლება, საერთაშორისო აეროპორტების რაოდენობა, პრესის თავისუფლება, სამოქალაქო უფლებები, გენდერული თანასწორობა, ჰუმანური კაპიტალი, პერსონალური მომსახურებით ვაჭრობა, „მაკდონალდსის“ რესტორნებისა და „იკეას“ მაღაზიების არსებობა.

ინდექსის ინდიკატორების ინფორმაციის წყარო საერთაშორისო ორგანიზაციების მონაცემები და სხვადასხვა კვლევაა. 2023 წლის რეიტინგი 2021-2022 წლების რეალობას ემყარება.

საქართველო გლობალიზაციის ინდექსში

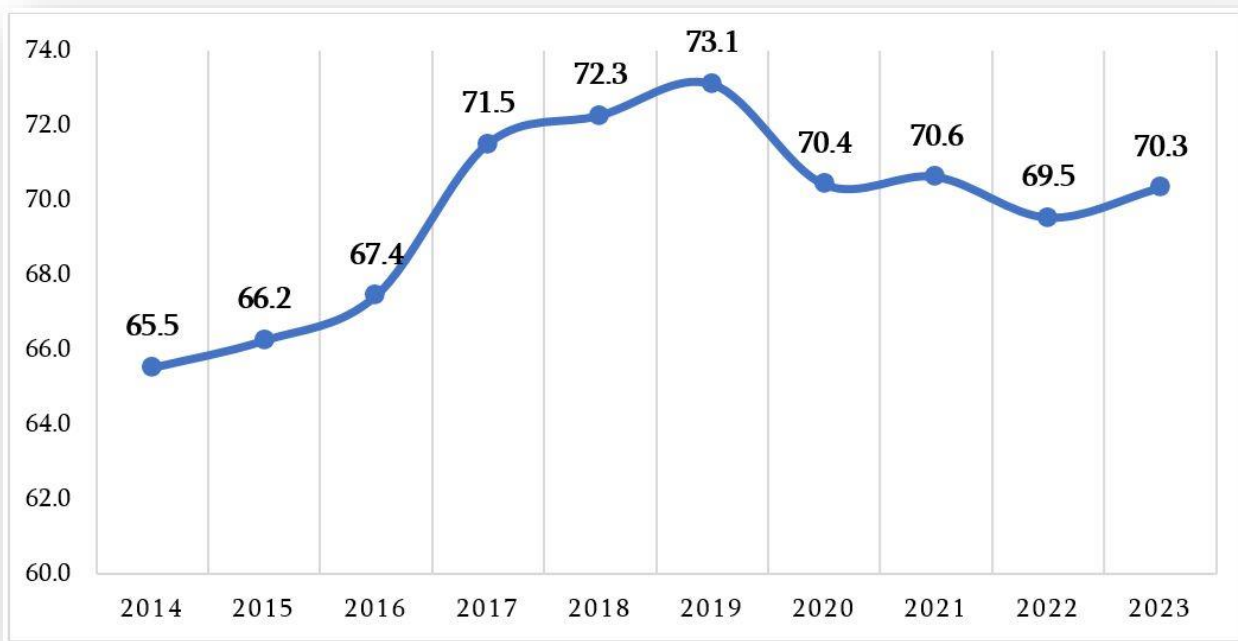
ინდექსის თანახმად, საქართველო გლობალიზაციის დონით მსოფლიოში 53-ე ადგილზეა 70.3 ქულით, ცალკე აღებული ეკონომიკური გლობალიზაციით კი 30-ე ადგილი უჭირავს. გლობალიზაციის საერთო დონით 53-ე ადგილი იმით არის განპირობებული, რომ სოციალური გლობალიზაციით საქართველო 76-ე ადგილზეა, ხოლო პოლიტიკური გლობალიზაციით – 121-ე ადგილზე. გასულ წელს საქართველოს გლობალიზაციის ქულა 0.1-ით დაბალი, 70.2 იყო და ამ ქულით საქართველო მსოფლიოში ერთი პოზიციით ქვემოთ, 54-ე ადგილზე იყო.

საქართველოს ეკონომიკურ გლობალიზაციაში 100-დან 79 ქულა აქვს. გასულ წელსაც 79 ქულა ჰქონდა. ეკონომიკური გლობალიზაციის კომპონენტებში – საერთაშორისო ვაჭრობაში 79.6 ქულა აქვს, ხოლო ფინანსურ გლობალიზაციაში – 77.8. საქართველოს მაღალ პოზიციას საერთაშორისო ვაჭრობის ლიბერალური პოლიტიკა და უცხოური კაპიტალის თავისუფლად შემოსვლის შესაძლებლობა განაპირობებს.

პოლიტიკურ გლობალიზაციაში საქართველოს 100-დან 59.4 ქულა აქვს. შედარებით დაბალ ქულას მნიშვნელოვნად განაპირობებს ის ფაქტი, რომ საქართველოში ბევრი ქვეყნის საელჩო არ არის და პირიქით, საქართველოს საელჩოები ბევრ ქვეყანაში არ არის.

სოციალურ გლობალიზაციაში საქართველოს 100-დან 73 ქულა აქვს. საქართველოს მაღალი ქულები აქვს ტურიზმში, ემიგრანტების რაოდენობაში, ფულად გზავნილებში, მაგრამ დაბალი ქულები აქვს საერთაშორისო აეროპორტების რაოდენობაში, სამოქალაქო უფლებებში, ჰუმანურ კაპიტალში და პერსონალური მომსახურებით ვაჭრობაში. ნული ქულა აქვს „იკეას“ მაღაზიების არსებობაში, რადგან ეს ცნობილი შვედური ბრენდი საქართველოში ჯერ არ შემოსულა.

გრაფიკი: საქართველოს ქულა გლობალიზაციის ინდექსში

გამოყენებული ლიტერატურა

1. ასათიანი რ., 2010, გლობალიზაცია, ეკონომიკური თეორია და საქართველო,
2. ხარშილაძე გ., გლობალიზაცია და საქართველოს ეკონომიკა: პერსპექტივა, ძირითადი გამოწვევები, კონფერენცია "ეკონომიკა – XXI საუკუნე"
3. გლობალიზაციის დონით საქართველო 53-ე ადგილზეა. [გლობალიზაციის დონით საქართველო მსოფლიოში 53-ე ადგილზეა • Forbes Georgia](#)